



**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

XXXIII. Expenduntur excommunicationes contentae in 6. libro Decretalium
nemini reseruatae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

Clerici, vel Monachi, referens Alexandri constitutionem, & illam explicans de auditione locutus est. Vt constat ex illis verbis: *Contra Religiosas personas de claustris exeuntes ad audiendas Leges, vel Physicam, Alexander predecessor noster statuit in Concilio Turonensi, ut nisi infra duorum mensium spatium ad claustrum redierint, sicuti excommunicati ab omnibus euentur.* Neque his obstat quod Alexand. III. in sua Constitutione re-lata in cap. non magnopere, eodem tit. lectionis mentionem fecerit dicens: *Statuimus, ut nulli omnino post votum Religionis, & post factam in aliquo loco religionis professionem ad physicam, leges, vel mundanas legendas permittantur exire, quia verbum illud legere, est vulgari vsu idem significet frequenter quam docere.* At sepe pro studere accipitur, sicuti in presenti ac-ceptum est ex prela decisione Honori III. Atque ita tradit Nauar. cap. 27. num. 17. Tol. lib. 1. cap. 37. num. 9. Suar. disp. 23. sect. 3. num. 17. Filliucius tract. 14. cap. 8. q. 2. in fine. num. 129. Sanctarell. tract. de apostasia cap. 2. num. 18. Bonac. c. 3. de censur. disp. 2. quest. 8. pun. 7. num. 8. aduersus S. Antonin. Archidiacon. Hostiens. Syluest. & alios relatos a Suar. num. 17.

5 Quinta continetur in eodem *super specula. Ne Clerici, vel Monachi, vbi Honorius III. praedictam excommunicationem aduersus Religiosos latam extendit ad Sacerdotes, Archidiaconos, Decanos, Presbiteros, Praepositos, Cantores, & alios Ecclesiasticos personarum habentes, qui duorum mensium spatio leges, vel physicam adducunt.*

Circa quam excommunicationem duplex occurrit difficultas. Prima an sub hac censura comprehendatur auditio harum scientiarum priuata, vti si domi praepotore haberes a quo has facultates disceres? Affirmant ex communi sententia Nauar. c. 27. num. 17. Suar. disp. 23. sect. 3. n. 19. Filliucius tract. 14. c. 7. q. 3. num. 103, & probari potest, quia finis huius prohibitionis est, ne studio harum facultatum studium theologiae, quod fidei Catholicae tue maxime necessarium est, diminutionem patiarur. huic finis non minus obest studium priuatum, & publicum domi habitum, quam habitum in scholis. Ergo vtrumque studium sub dicta prohibitionem continetur. Et confirmo. Honorius III. prohibuit praedictis Clericis audire Leges, vel Physicam, neque prohibitionem restringit ad publicam auditionem. Ergo non est restringenda, maxime cum Bonifacius VIII. referens Honorij Constitutionem in c. 1. Ne Clerici, vel Monachi in 6. generaliter dixerit ab Honorio interdictum esse Clericis audire leges, vel physicam, nullamque restrictionem apposuerit.

Sed contrarium verus tenet cum Calderino *conf. in n. 7. de M. g. s. r. Ancharano in dicto c. super specula. num. 4. Tol. lib. 1. c. 37. num. 5. Bonac. t. 3. de censur. disp. 2. c. 4. pun. 6. num. 5. quia Honorius III. in dicto c. super specula, excommunicationem antecedenter latam aduersus religiosos extendit ad Sacerdotes, & alios Clericos personarum habentes. At excommunicatio lata aduersus Religiosos non comprehendit Religiosos his scientiis priuatum in suo monasterio vacantes. Ergo nec comprehendere debet Clericos qui simili modo eas scientias adliscerent. Ad fundamentum oppositae sententiae respondeo, ex eo quod studium priuatum aequè obstat finis a Pontifice intento, ac studium publicum, non obinde inferitur excommunicatione puniri, si de facto sub prohibitionem contentum non est: sicuti non punitur excommunicatione studium, quod quis absque praepotore assumeret. Praeterea quod falsum est studium priuatum assumptum aequè obstat huius legis dispositioni, ac studium publicum, & in scholis habitum, quia studium priuatum rarum est, & difficilius, ideoque Pontifex de illo non curauit. Adde non esse improbabile quod aliis relatis docuit Tol. lib. 1. cap. 37. num. 5. excusari ab hac censura Clericum iis scientiis vacantem non propter ipsas, sed vt ipsarum adiutorio perfectionem Canonum, & Theologiae notitiam sumeret, quia cessat finis prohibitionis, tamen in foro externe violator constitutionis praesumen- tus esset.*

Secunda difficultas est de Sacerdotibus, aliisque Ecclesiasticis personis personarum habentibus, qui has scientias docerent. an inquam hi sub hac constitutione comprehendantur? Et breuiter respondeo cum communi sententia non comprehendi, quia textus in dicto cap. super specula, non de docentibus, sed de audientibus tantum locutus est, & po-terit vltra proprietatem verborum extendendae non sunt. Vt aduertit Nauar. c. 27. n. 17. Sayr. lib. 3. c. 32. n. 20. Suar. disp. 23. sect. 3. n. 20. Filliucius tract. 14. c. 7. q. 3. n. 104. Bonac. disp. 2. c. 4. pun. 6. num. 6. Quod si huic lectioni Sacerdotes, vel personarum habentes assistant, illamque audiant, non obinde a lectione obligantur abstinere, quia post Extrauag. ad vitanda scandala nullus tenetur excommunicatum vitare, nisi fuerit denunciatus. Quod si denunciatus fuerint, debent lectores, si commode possunt eos a sua lectione pellere, rari tamen abstinere tenentur, ne horum malitia aliis innocentibus praeiudicet, vti docuerunt Sanch. lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 99. Filliucius, tract. 14. cap. 7. quest. 3. num. 104. Suar. disp. 23. sect. 3. num. 20.

6 Sexta continetur in cap. quod a predecessore nostro de schi-

maticis, vbi Alexand. III. in Concilio Laterano. statuit, vt ordinationes factae ab Octauiano, & Guidone haereticis, & ab ordinatis ab eis iuxta sunt, id est ab executione suspensas vt ibi explicat Glossa verbo irritas. Et qui digni tunc Ecclesiasticas, seu beneficia per dictos Schismaticos acceperint, carum imperatis, dimmodo vitium schismatis non fuerit occultatum, tunc enim acta Schismatici subsistent. Alienationes quoque quae per dictos Schismaticos, seu per laicos auctoritate inquam Schismaticorum, vt ibi Additio ad Abbatem, & Hostienem interpretatur, factae fuerint de rebus Ecclesiasticis omni carum firmitate, & ad Ecclesiam sine vilo onere reuertantur, si quis autem contrarie presumpsit excommunicationi (a t. Pontifex) se nouerit subiicere.

Hae constitutio est contra Octauianum, & Guidonem loquatur sub nomine illorum, & eorum occasione conditio Pontificis ius commune & perpetuum. Censura autem sub constitutioni contraria, & excommunicationi imponitur subiicere, primo qui verbis, vel factis conatur ordinationes Schismaticis receptas exercere, & in illis manstrare, vel vt alij mittent. Secundo quando non resignat, sed tenet beneficium, aut dignitatem a Schismaticis receptam. Tertio quando in causa est ne alienationes de rebus Ecclesiae ab ipsis Schismaticis factae ad Ecclesiam sine vilo onere reuertantur. Quocirca pro acceptione praefata ordium, benefici- rerumque Ecclesiae a Schismaticis haec excommuni- catio non constituitur: sed solum ab executionem ordi- num, & retentionem beneficii, & reum Ecclesiasticarum. Verum recipiens beneficium, aut res Ecclesiae a Schismaticis vix potest hanc excommunicationem effugere: nam eo ipso tenet, & possidet receptum laicem pro beatus temporis, cum ex pla constitutione deberet statim caeteri- petratis.

PUNCTVM XXXIII.

Expenduntur excommunicationes contentae in sexto libro Decretalium, nemini referuatae.

- 1 Expenditur excommunicatio aduersus mittentes munitus, vel scripturam Cardinalibus consilii assignatibus.
- 2 Item declaratur excommunicatio aduersus Gubernatores, & alios Officiales non obseruantes quae praescribuntur in cap. vbi periculum de electione in 6.
- 3 Item excommunicatio aduersus grauantis Electores Ecclesiasticos, pro eo quod eligant, seu sua potestate utantur.
- 4 Item aduersus eos qui Ecclesiae vacantibus tributum Regi debent, & Ecclesia eorum occupare praesumunt.
- 5 Item aduersus eos qui vocati ad dirigendas Moniales in electionibus suis aliquid agerent, ex quo discordia cum possit.
- 6 Item aduersus Conservatores, limites sibi tradita potestatis excedentes.
- 7 Item aduersus eorum quem absolutioem, vel renouationem aliquis censura.
- 8 Item aduersus illos qui fictione, vel fraude faciunt, vt inde personaliter accedat ad domum mulieris pro potestatis eius testimonio.
- 9 Item aduersus laicos compellentes personas Ecclesiasticas ad submitrenda bona Ecclesiastica laicis: & contra laicos ratione dicta submissionis aliqua bona obseruantes.
- 10 Item referuntur excommunicatio aduersus Religiosos paupertatem in communi professentes, qui aliquem ad eorum professionem de nouo admitterent, vel nouum dimum adquirerent, vel acquisita alienarent, absque Sede Apostolica licentia.
- 11 Item referuntur excommunicatio aduersus exigentes, seu extorquentes ab Ecclesiasticis personis pedagium, gidanum, vel simile tributum.
- 12 Item aduersus impediendes iurisdictionem Ecclesiasticam, vel iudices illa videntes.
- 13 Item aduersus iudices, seu dominos temporales, praepotentes subditis suis ne aliquis personis Ecclesiasticis versant, aut emant ab eisdem, &c.
- 14 Item expenditur excommunicatio aduersus religiosos habitum suae Religionis temere dimittentes, vel ad finem sine debita licentia accedentes, & contra Doctores qui huiusmodi Religiosos vniu. d. missio docerent.
- 15 Item aduersus eos qui scienter praesumunt sepele haereticos, & eorum de censores.
- 16 Item aduersus gubernatores, & dominos temporales, qui de aliquo crimine haereticis cognoscuntur.

- 17 Item aduersus eos qui per assa suos aliquem Christianum fecerint interfici, vel mandauerint, tametsi mors non sequatur.
- 18 Item aduersus clericos usurariis alienigenis domus locantes, aut alio titulo concedentes.
- 19 Item aduersus concedentes repraesentia contra personas Ecclesiasticas, vel concessas contra laicos ad Ecclesiasticos extendentes.
- 20 Denique referuntur excommunicatio aduersus Principes, dominosque temporales, & iudices non obseruantes ea qua in cap. felicis de Pensis in 6. habentur.

Prima communicatio nemini reseruata in 6. libro Decretalium contenta, refertur in e. ubi periculum §. hoc sacro de electione in 6. ubi Greg. X. ad remouenda quaelibet obstacula, qua sinceram Pontificis electionem impedire possunt inquit: Nullus sit ipse Cardinalibus, vel eorum alicui nuntium mittere, vel scripturam. Qui vero contra fecerit scripturam mittendo, vel nuntium, aut cum aliquo illorum secretè loquendo ipso facto sententiam excommunicationis incurrat.

Hæc excommunicatio comprehendit tantum eos qui Cardinales, vel alicui illorum in conclauis assistentibus scripturam, vel nuntium mittunt, vel secretè alloquuntur. Sed an comprehendat ipsos Cardinales nuntium, vel scripturam mittentes, vel secretè alloquentes? Negat Caiet. verbo excommunicatio cap. 55. Sayrus lib. 3. cap. 5. num. 3. Filliucius tract. 14. cap. 2. quest. 2. num. 54. Suar. disp. 23. sect. 4. num. 2. Bonac. 1. de censur. disp. 2. quest. 2. punct. 34. num. 6. quia solum excommunicantur Cardinales in conclauis assistentibus scripturam, vel nuntium mittentes. Ergo mittentes à Cardinalibus distinguuntur, maxime cum in verbis antecedentibus dicitur Pontifex; nulli ad eisdem Cardinales aditus pateat. Ergo personæ extra conclauim assistentes sunt quæ huic excommunicationi subiiciuntur, non autem qui intra conclauim existunt. Verum si contingit aliquem Cardinalem extra conclauim existere, & nuntium, vel scripturam ad existentes in conclauis mittere, credo huic excommunicationi subiectum esse, quia nulla est ratio, ob quam excusari possit, siquidem sub generali prohibitione mittendi nuntium, vel scripturam ad existentes in conclauis comprehensus sit.

Illud est certum, si de consensu omnium Cardinalium nuntium, vel scripturam miseris, vel secretè locutus fueris in hac excommunicationem non incidis, quia in dicto cap. ubi periculum, conceditur facultas ipsis Cardinalibus in conclauis existentibus vocandi iurisperitum, Tabellionem, Religiosum, aut quemlibet alium, qui electioni creditur profuturus; & notant Glossa ibi verbo, vocarentur. Sayrus dicto cap. 55. num. 1. Tolet. lib. 1. cap. 38. num. 1. Bonac. disp. 2. quest. 2. p. 34. num. 5.

Aliqui Doctores non infimæ notæ, vt Geminian. Ioann. Andæ & Archidiacon. in dicto cap. ubi periculum. Syluest. verbo excommunicatio §. num. 34. Angel. eodem §. casu 13. Taberna §. casu 36. & alij existimant nuntium, & scripturam secretè mitti debere, vt huic excommunicationi locus sit, quia nulla est specialis ratio, quare potius in locutione requiratur secretum, quam in scriptura, & nuntio. Præterquam quod ad verbum illud secretè positum in fine clausulæ ad omnia antecedentia referri debet. Nihilominus contraria sententia communior est, quam docuit Caiet. d. cap. 55. Tolet. cap. 38. num. 1. Nauarr. cap. 27. num. 121. Suar. disp. 23. sect. 4. num. 1. Sayrus lib. 3. cap. 5. num. 3. Filliucius tract. 14. cap. 4. q. 2. num. 54. Bonac. 1. de censur. disp. 2. quest. 2. p. 24. num. 4. solum locutionem secretam excommunicationi subiicij nuntij, vel scripturæ missionem quæcumque sit siue secreta, siue publica excommunicatione afficit. Ratio est, quia Pontifex non absque mysterio seorsim locutus est de nuntio, & scriptura, eaque nulla apposita restrictione generaliter prohibuit dicens. Nulli etiam fas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui nuntium mittere vel scripturam; statimque subiungit. Qui vero contra fecerit scripturam mittendo, vel nuntium, aut cum aliquo ipsorum secretè loquendo, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. Non igitur aduersum illud secretè ad nuntium, vel scripturam referendum est, sed solum ad locutionem. Præterquam quod communicatio per scripturam, vel nuntium ex se secreta est, ideoque opus non fuit huic communicationi eam qualitatem exprimeret.

Hanc scripturam, seu nuntij missionem, vel secretam locutionem, tametsi ad electionem Pontificis non pertineat, affirmat Bonacina disp. 2. quest. 2. p. 34. numero 10. huic excommunicationi subiici. Quod in foro externo verissimum est: at in foro conscientie difficultate non caret, cum nequaquam obstat; neque oblatre possit nisi per hanc legem intento.

Ad extremum aderte in confirmationem huius constitutionis Gregorij Pij IV. in Bulla eiusdem incipiente intelligendis Ecclesiarum Prælatibus, excommunicationem sibi re-

seruatam proferat aduersus quoscumque etiam Cardinales; cui litteras, aut cuiusvis generis scripturam, nuntium, vel notam, aut signum miserint ad eos qui in conclauis fuerint, vel econtrâ à conclauis ad eos, qui foris fuerint, & aduersus quoscumque has litteras, scripturam, nuntium, vel notam recipientes. Ex quo iam dubitare non licet quocumque modo litteræ, vel nuntius mittatur siue secretè, siue publicè sub hac excommunicatione comprehendendi, neque etiam dubitare licet comprehendendi Cardinales. Ob locutionem autem præsentis Constitutionis Pij IV. excommunicatio non inuagitur; bene tamen in dicto cap. ubi periculum, solum autem dicitur clauso conclauis nulli ad colloquium extra portam conuatis etiam Principum oratores, nisi ex magna, & urgenti causa à maiore parte Collegij approbanda, admittuntur, vt latius explicans hanc excommunicationem superius dixi.

Secunda excommunicatio continetur in eodem c. ubi periculum, de elect. in 6. §. præterea, ubi Gregorius excommunicat Gubernatores, & officiales mortuo Pontifice, non obseruantes quæ ibi præscribuntur, dummodo per ipsos stet quominus ea non obseruentur, vt bene aduertit Tolet. cap. 38. num. 2. Caietan. capit. 54. Syluest. verb. Excommunicatio §. numero 35.

Tertia habetur in cap. sciatis cuncti, de electione in 6. ubi idem Gregor. in hæc verba inquit: Sciatis cuncti qui Clericos, vel alias personas Ecclesiasticas (ad quos in aliquibus Ecclesiis, Monasteriis, aut aliis locis spectat electio) pro eo quod rogati, seu alios induci cum pro quo rogabantur seu inducerentur, eligere noluerint, vel consanguineos eorum, aut ipsos Ecclesiasticos, Monasteria, seu loca cetera beneficiis, siue aliis bonis suis per se, vel per alios spoliando, seu aliis iniuste persequendo grauare præsumserint, se ipso facto excommunicationis sententia innodati.

Hanc censuram omnes incurrere possunt, tametsi Episcopali dignitate præfulgeant, quia nulla est restrictio in Textu facta, vt aduertit ibi Glossa, ve b. cuncti. Sayrus lib. 3. c. 34. num. 7. Filliucius tract. 14. cap. 4. quest. 3. m. 55. Bonac. disp. 2. quest. 2. p. 19. num. 5.

Vt autem eam incurrant debent per se, vel per alios grauare spoliando, vel iniuste persequendo electores Ecclesiasticos, aut consanguineos, vel Ecclesiasticos, seu loca pia, in quibus ius eligendi habebant; eo quod noluerint eligere cum pro quo rogabantur. Requiritur ergo, vt spoliatio, & persecutio iniusta sit. Tum quia Textus expressè dixit iniuste persequendo. Tum quia grauatio iniustitiam continet; vt tradunt Nauarr. cap. 27. num. 122. Syluest. verbo Excommunicatio §. num. 27. Sayrus lib. 3. cap. 34. num. 8. Suar. disp. 23. sect. 4. num. 3. Tolet. lib. 1. cap. 38. num. 3. Bonac. disp. 2. quest. 2. p. 19. num. 4. Filliucius tract. 14. c. 4. quest. 3. num. 55. Neque opus est committi grauamen in propria persona, satis est si per alium præstes tuo inquam mandato, quia Textus inquit per se, vel per alios, dummodo grauamen committatur, eo quod noluerint electores eligere cum pro quo fuerint rogati, vt aduertunt Sayrus, Tolet. Suar. Bonac. Filliucius, & alij communiter. Grauamen verò committendum est circa electores Ecclesiasticos; non circa seculares. Solum enim electioni personarum Ecclesiasticarum hæc constitutio fauere intendit, vt constat ex illis verbis. Qui Clericos, vel quoslibet personas Ecclesiasticas, & notant Nauarr. cap. 27. num. 122. Sayrus lib. 3. cap. 34. num. 7. Tolet. cap. 38. num. 3. Bonac. p. 19. num. 6. Suar. sect. 4. num. 4. Filliucius num. 55. Non est autem opus, vt grauamen ipsis electoribus immediate inferas, sufficit si eorum consanguineis, vel monasteriis, Ecclesiis, aut pijs locis, in quibus ius eligendi habebant grauamen inferatur. Nomen consanguineorum est Glossa in præsentis, & Tolet. cap. 38. num. 3. Sayrus num. 7. & alij extendant ad septimum gradum; verius est solum ad quartum esse extendendum, quia extra illum spectato iure Canonico, cui in præsentis standum est non est consanguinitas; vt aduertit Suar. sect. 4. num. 5. Filliucius tract. 14. cap. 4. q. 3. num. 55. Bonac. disp. 2. quest. 2. punct. 19. circa finem. Affines verò sub consanguineis non comprehenduntur, quare illorum vexatio per se sub hac censura non continetur. Excipe nisi eius conditionis vexatio sit, vt cedat in electoris grauamen, præsteturque ob eam causam quod electioni rogata noluerit acquiescere, quia eo casu vexando affinem censuris iniuste electorem persequi. Vt bene aduertit Suar. sect. 4. num. 5. Filliucius q. 3. num. 55. Bonac. 1. 19. in fine. Tandem aderte etiam in prædicto Textu solius electionis mentio facta sit, extendi debet dispositio ad præsentationem postulationem, & collationem, quia est favorabilis Ecclesiæ; & quia nomine electionis hæc omnia veniunt; vt tradit Nauarr. cap. 27. num. 122. Sayrus alijs relatis lib. 3. cap. 34. numero 3. Suar. disp. ut. 23. sect. 4. numero 4. Filliucius tract. 14. cap. 4. quest. 3. num. 55. Bonacina disput. 2. q. 2. pun. 19. num. 7.

Quarta excommunicatio continetur in cap. generali constitutione de electione in 6. aduersus eos, qui Ecclesiis, Monasteriis, aut quibusvis alijs pijs locis vacantibus regalia, hoc est tributum, quod alias Regi erat debitum, & Ecclesiæ cel-

sum, custodiam seu guardiam, aduocationis, siue defensionis titulum vsurpare conantes, bona Ecclesiarum, monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare praesumunt. Duplex igitur actio ad incurrendam hanc censuram requiritur, scilicet procurare vsus iura pertinentia ad Ecclesias, Monasteria seu loca pia vacantia, & ratione illius iuris, seu tituli vsurpati bona illarum Ecclesiarum, seu locorum ipsorum occupare, neque vnum sine altero sufficit, vti relato Geminiano, & Panormit. aduertunt Toletus *lib.1. cap. 38. num. 4.* Caetan. *verbo Excommunicatio cap. 38.* Nauarr. *cap. 27. num. 123.* Suar. *de censur. disput. 23. sect. 3. num. 6.* Filiucius *tract. 14. cap. 4. q. 4. num. 56.* Sayrus *lib. 3. cap. 34. num. 10.* Bonac. *disput. 2. q. 2. p. 23. num. 3.* Notanter dixi ad incurrendam hanc censuram, eo quod in Concil. Trident. *sess. 22. cap. 11. de reform.* sub excommunicatione reseruata prohibetur cuiuslibet iuris, & bonorum, & fructuum ad Ecclesias, beneficia, seu pia loca pertinentium vsurpatione; vt latius explicuimus supra cum de hac excommunicatione reseruata sermonem fecimus.

Eadem poena excommunicationis afficiuntur clerici Ecclesiarum, Monachi Monasteriorum, & aliae personae locorum eorumdem, qui praedicta fieri procurant, id est qui positiuè concurrunt, vt praedicta iura vsurpent, & bona occupent. Qui vero solum se negatiuè habent non se opponendo talia facientibus cum possint, hac excommunicatione non ligantur, bene tamen lata in dicto Conc. Tridentini Decreto; attamen interdicitur illis aliquid percipere de proventibus Ecclesiarum ab eo tempore, quo praemissa sine debita contradictione permiserunt. Quam poenam existimat Bonac. *dicta disp. 2. q. 2. p. 23. num. 6.* ipsos Clericos commisso delicto sustinere debere nulla iudicis sententia cedente, quia est poena priuatiua nullam ad sui executionem actionem hominis requirens. Sed rectius Suar. *dicta disput. 23. sect. 4. numero 7.* negat obligatos esse Clericos ante sententiam iudicis eam poenam exequi; quia esto poena priuatiua, & quae parentis a rationem non requirit imponi per legem posse nulla iudicis sententia expectata: at in praesenti non videtur hac poena sic imposita esse, eo quod per illam prohibitionem non priuentur Clerici iure quae sit percipiendi fructus: haec enim priuatio clarioribus verbis exprimi debet, vti fecit Concil. Trident. cum de priuatione fructuum ob non residentiam, & Pius V. ob non recitandas horas locuti sunt, dicentes: non faciat fructus suos. Retento autem iure percipiendi fructus censenda est prohibitio illos percipiendi ad sententiam iudicis referri.

Quinta continetur in *cap. in demeritibus §. postremo de electione, & electi potestate, lib. 6.* aduersus eos qui vocati ad dirigendas Moniales in suis electionibus aliquid egerint, ex quo discordia in electionibus faciendis oriri, vel orta enutriti possit. Comprehendit haec excommunicatio siue viros, siue feminas siue saeculares, siue regulares cuiuscunque conditionis, & dignitatis existant, dummodò vocati sint siue ad monialibus, siue ab earum superioribus, siue ab ipsa regula, & officio, nam tunc ad conditorum regulae vocantur. Qui vero non vocatus se immisceret, vt in electione discordiam excitaret, esto grauius peccet hanc censuram non contrahit, quia de ipso Textus nihil disponit. Sic tradunt communiter Doctores: Syluest. *verb. excommunicatio §. num. 42.* Angel. *eodem 7. casu 16.* Caiet. *excommunicatio cap. 38.* Nauarr. *cap. 27. num. 124.* Suar. *disp. 23. sect. 4. n. 8.* Filiucius *tract. 14. cap. 4. quest. 5. num. 57.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 5.*

Sexta excommunicatio fertur in hac constitutione de officio legati, *lib. 6.* vbi Bonifac. VIII. inquit: *Vt conseruatores limites sibi tradita potestatis (quos frequenter excedunt) metu poena diligenter obseruent. Decernimus, vt si de aliis, quam de manifestis iniuriis, & violentiis scienter se intromiserint, seu ad alia que iudicalem indaginem exigunt suam extendant potestatem, eo ipso per unum annum ab officio sint suspensi: Pars vero qua hoc fieri procurauit sententiam excommunicationis incurrat, a qua non possit absolui, nisi ei quem sanguine indebitè, primo satisfaciatur integraliter de expensis.*

Diversimodè puniuntur conseruatores limites suae potestatis excedentes, & pars quae huiusmodi excessum procurat. Nam conseruatores puniuntur poena suspensionis ab officio per annum, ab officio inquam conseruatoris. Nam esto suspensus, ab officio generaliter prolata (vt in praesenti videtur proferri) omne officium clericale comprehendat: at in praesenti restringenda est haec suspensio ex declaratione Gregorij XV. in Bulla quae incipit: *Sanctissimus in Christo Pater*, quamque ad verbum refert Barbofa *allegat. 106. num. 55.* & notauit in praesenti Bonac. *disput. 2. q. 2. p. 35. num. 8.* Qua suspensione non afficiuntur Episcopi in Conseruatores electi, eo quod in hac poena expressi non sunt, iuxta Textum in *cap. quia periculosum, de sententia excommunicatio, in 6.* Inferiores igitur Episcopo hanc suspensionem contrahunt, si limites suae potestatis excedant: Excedere autem censetur

se scienter intromiserint in aliis quam in manifestis iniuriis, & violentiis repellendis, vel praecauendis. Defensio namque potius in praecauenda iniuria, quam in remotione illius iam factae consistit. Vt bene tradit Molina *1. 6. de iust. disp. 29. num. 2.* Ludouicus Miranda *2. in man. prator. q. 47. art. 7. concl. 4.* Barbofa *alleg. 106. num. 34.* Quocirca si probabiliter conseruator timeat iniuriam parti esse inferendam, proferre in eius defensionem poterit generalem excommunicationis sententiam, aduersus eos qui partem offenderint. Sicuti notat idem Barbofa *supra.* Manifesta iniuria causetur quae per se patet, neque ad sui cognitionem iuris indaginem, & examinationem iudicalem requirit. At quia stare optime potest, vt iniuria, & violentia in se notoria sit, non tamen conseruatori appareat: ea de causa potest conseruator ad fundandam suam iurisdictionem summariam informationem facere, etiam in forma iudicii. Argument. *leg. 2. Digesti de iurisdic. omni. iudicium.* Et capite praetera de officio iudicis delegati: & aduertit Barbofa *dicta allegat. 106. numer. 10.* alias inutilis esset conseruatoris potestas, & saepe claudi posset.

Procurans vero, vt conseruator in aliis quam in manifestis iniuriis, & violentiis reprimendis se immisceat poenam excommunicationis ipso facto incurrit, modo pars in iudicio existat; quia Textus non quemcunque procuratorem excommunicatione ligat, sed eum qui pars est, & ad cuius defensionem conseruator assuitur. Vti declarat Nauarr. *cap. 27. num. 125.* Suar. *disput. 23. sect. 4. n. 10.* Barbofa *alleg. 106. num. 48.* Bonac. *disput. 2. q. 2. p. 35. n. 5.* incidit autem in praedictam excommunicationem effectus subsequuto. Quia procuratio non propter se prohibetur, sed quatenus causa est, vt conseruator limites suae potestatis excedat. Ergo antequam de facto huic excessum procuratio obtineat, non est locus huic excommunicationi; vt bene aduertit Nauarr. *cap. 27. num. 125.* Suar. *disput. 23. sect. 4. num. 10.* Sayrus *lib. 3. cap. 35. num. 4.* Filiucius *tractat. 14. cap. 4. quest. 5. numero 58.* Barbofa *allegat. 106. num. 49.* Bonac. *disp. 2. quest. 2. punct. 5. num. 3.*

Abolutio hac excommunicatione nequit praestari, quouique parti integraliter fuerit satisfactum de expensis, ea tamen satisfactio praestata a quolibet Confessario concedi abolutio poterit, iuxta *cap. nuper, de sententia excommunicatio*, quia non est reseruata. Sicuti aliis relatis obicitur Barbofa *d. allegat. 106. n. 49.* & Bonac. *supra.*

Septima habetur in *cap. abolutionis. De his qui vi metus causa sunt, lib. 6.* aduersus extorquentes abolutionem, vel reuocationem censurae alicuius. Inquit enim Gregor. X. *Abolutionis beneficium ab excommunicationis sententia, vel quemcunque reuocationem ipsius, aut suspensionis, seu etiam interdicii per vim, vel metum extortam praesentis constitutionis auctoritate omnino vrbibus euacuauius, ne autem sine vindicta violentia crescat audacia, eos qui abolutionem, seu reuocationem huiusmodi vti, vel metu extorserint excommunicationis sententia subiaccere decernimus.*

Hae excommunicatio solum comprehendit extorquentes abolutionem censurae, seu illius reuocationem vi, vel metu inculso, non autem mandantes, vel consulentes extorquentes, quia mandans, vel consulens extorquentem formaliter, & proprie non extorquet, sed solum moraliter, ac proinde comprehendit non potest sub extorquentem. Sicuti dicit Bonac. *disput. 2. q. 2. punct. 1. §. in fine.* Modus extorsionis praestandus est per vim, vel metum iniuste inculsam; quia verbum extorsit actionem iniustam indicat. Aliquibus videlicet Caietano *verbo excommunicatio, cap. 41.* Nauarr. *cap. 27. num. 125.* Reginald. *lib. 9. praxi num. 346.* placet metum metum sufficere. Sed verior est communis sententia docens metum quicumque requirit, quia metus absolute prolatur de grauè est intelligendus; nam leuis parupenditur à iure, ne omnia licibus plena sint. Praeterquam quod absolutio censurae metu leui extorta valida est. Vti diximus *disp. 1. huius tractat.* Atque ita docet Syluest. *verbo excommunicatio §. num. 43.* Sayrus *lib. 3. thesauri cap. 34. num. 12.* Suar. *disp. 23. sect. 4. num. 11.* Filiucius *tractat. 14. cap. 4. quest. 7. num. 59.* Bonac. *disp. 2. quest. 2. punct. 5. num. 1.* Quouique autem de facto abolutio, vel reuocatio censurae media vi, vel metu illato obtineatur non est locus huic excommunicationi, quia Textus requirit abolutionem, vel reuocationem censurae extortam esse, hoc est de facto concessam. Vti aduertit Caietan. *verbo Excommunicatio cap. 41.* Suar. *num. 11.* Filiucius *num. 9.* Sayrus *num. 12.* Bonac. *numero 5.* Sed an sub sententia excommunicationis comprehendatur excommunicatio minor, ita vt extorquens huius abolutionem; vel reuocationem excommunicatione maior ligetur Doctores non conueniunt. Bonac. aliis relatis *dicta disp. 2. q. 2. punct. 1. §. num. 2.* affirmat comprehendit, quia vera est excommunicatio. Sed rectius docuerunt oppositum Angelus *verbo excommunicatio 7. num. 18.* Syluest. *eodem §. num. 43.* Sayrus *lib. 3. cap. 34. num. 12. vers. secundo.* Filiucius *tract. 14. cap. 4. quest. 7. num. 59.* quia excommunicatio absolute prolata pro maiori tantum supponit argum. Textus in

cap. si quom. de sentent. excomm. Præterea Textus loquitur de sententia excommunicationis, cuius absolutio, vel reuocatio per vim obtinenda est: ac cum excommunicatio minor nunquam ab homine iniungatur, locus esse non potest reuocationi. Et præterea cum illius absolutio à quolibet impendi possit, nulla est necessitas interpretandi vim, aut metum ad illam extorqueendam. Non igitur Textus de absoluteione minoris excommunicationis intelligitur.

Gravior dubitatio est An intelligendus sit de absoluteione, seu reuocatione cuiuslibet excommunicationis, suspensionis, vel interdicti etiam iniuncti? Affirmat Sayrus, quia presenti constitutione cauere Pontifex intendit modum extorquendi absoluteionem, vel reuocationem censuræ per vim, vel metum, vt potest Ecclesiasticæ iurisdictioni iniuriosum. At in extorquenda absoluteione, vel reuocatione censuræ iniunctæ ad esse prædictum modum iniuriosus potest, sicut in absoluteione, vel reuocatione censuræ iustæ. Ergo hæc excommunicatio in hac extorquente locum habet.

Ceterum distinguendum est, si censura iniusta sit inualida censæ omnino certum, et hæc excommunicatio non ligatur per vim, vel metum illius absoluteionem extorqueas; quia non extorques absoluteionem censuræ veræ & propriæ, sed tantum præsumptæ. At Pontifex agit de absoluteione censuræ propriæ, siquidem eam absoluteionem per vim extortam reddat irritam, & nullius valoris, quod absoluteionem censuræ præsumptæ conuenire nequit, quia non est veræ absoluteionis, cum censuræ præsumptæ non fit verum vinculum, sed solum præsumptum, ergo extorques absoluteionem censuræ iniustæ inualidæ hæc excommunicatio non ligatur. Atque ita docet Suar. disp. 23. sect. 4. num. 12. Fillucius, tract. 4. cap. 4. quæst. 7. num. 59. Bonac. tom. 3. de censur. disp. a. 2. quæst. 2. punct. 1. num. 6. Verum si censura iniusta valida sit verius: & probabilis censæ, et huic excommunicationi subiaceat, si per vim, vel metum illius absoluteionem, vel reuocationem extorques quia est extorsio veræ absoluteionis, & non tantum præsumptæ, quod est prohibitum in dicta constitutione. Sicut tradunt Sayrus, Suar, Fillucius, Bonac. & alij locis allegatis. Consulto dixi verius, & probabilis, vt tacite indicarem oppositum probabilitate non carere. Et tamen pronuntians iniustam censuram iniustus est, iniustitiamque committens, & iniuriam irrogat. Licet ergo tibi hæc iniuriam, & iniustitiam remouere, ergo si alia via præstare id non potes nisi vim, & metum inferendo, licet tibi vim, & metum inferere; quia illa non est illatio iniusta metus, sed iusta, neque est aggressio, sed defensio; ergo non est censuræ subiecta.

8. Octaua excommunicatio sumitur ex cap. mulieres de iudiciis lib. 6. vbi Bonifac. VIII. excommunicat omnes illos, qui fictione aliqua, vel fraude faciunt vt iudex personaliter accedat ad domum mulieris pro perendo eius testimonio: cum enim statutum sit in fauorem pudicitie foeminarum, tum in decentiam iudicij, ne mulieres iniute cogantur venire ad iudicium ad ferendum testimonium, sed per interpositam personam, scilicet per Tabellionem, aut alium idoneum ab eis petatur, solumque iudex viginti casu ad domum mulieris accedat, si contingat, vt aliquis casum fingat, quo iudex cogatur ad domum mulieris accedere, fictor, seu fraudator excommunicatione ligatur.

Hæc excommunicatio comprehendit omnes, & singulos cuiuscunque dignitatis sint, qui fictiorem, vel fraudem commiserint, qua iudex necessario inducitur ad accedendum domum mulieris pro illius testimonio. Neque ab hac excommunicatione excusatur mulier, vel iudex, si huius fictionis causæ fuerint; quia textus generaliter loquitur, neque est vlla ratio, ob quam excipi debeant, cum grauiorem culpam committant, & certius obligentur ab his fictionibus abstinere: cui strictiori obligationi non obest quod in fauorem mulierum, & iudicij decentiam, & integritatem hæc excommunicatio lata sit. Atque ita docent ex communi sententia Sayrus lib. 3. thesauri, cap. 34. num. 13. Suar. disp. 23. sect. 4. numero 14. Fillucius tractat. 14. cap. 4. quæst. 8. num. 60. Bonac. 1. 3. de censur. disp. 2. quæst. 2. punct. 36. num. 5. Quod si iudex scientius fictionis ab alio factæ domum mulieris accedat, est probabilis sit in hac excommunicationem incidere; eo quod fictionis consentiens videatur fictioni cooperari, maximè cum ex officio obligetur fictionem remouere; probabilis est ab hac excommunicatione immunem esse; quia non consentiens, vel cooperans moraliter fictioni; sed fictor, vel fraudator excommunicationi subiungitur, vt bene notauit Nauarr. cap. 27. num. 12. Suar. disp. 23. sect. 4. num. 15. Sayrus lib. 3. capite 34. numero 13. Fillucius tractat. 14. cap. 4. quæst. 8. num. 60. Bonac. 1. 3. de censur. disp. 2. quæst. 2. punct. 36. num. 5. Quam do autem vnus fingit casum, & alter iudicij proponit, aduertunt optime Sayrus, Suar, Fillucius, & Bonac. locis allegatis verumque in excommunicationem incidere; quia vnus est fictor, alius fraudator, & tam fictor quam fraudator excommunicantur. Quod verissimum est, cum fraus iudicij ignota

Est: si nota sit probabilitate non caret propONENTEM IUDICI prædictam fraudem excusari à censurâ, quia non est iudicis fraudator, sed probabilis est hæc excommunicatione ligatur; quia esto non sit iudicis fraudator, est tamen fraudator mulieris, & iudicij quorum decentiæ, & integritati consulere Pontifex hac constitutione intendit, sicut tradit Bon. disp. 23. q. 2. p. 36. in fine.

Actio verò ob quam hæc excommunicatio imponitur est fictio alicuius casus, & fictionis propositio, quibus iudex moueatur ad domum mulieris personaliter accedere. Duo namque ad hanc censuram requiruntur, videlicet fictio, vel fictionis propositio, & iudicis accessus personalis ad mulieris domum occasione fictionis; quia fictio in tantum prohibetur, quatenus occasio est, vt iudex ad domum mulieris personaliter accedat. Ergo eo non accedente deficit fictionis qualitas requisita ad censuram: sicut ex communi tradunt Caietan. verbo excommunicatio cap. 59. Syluest. excommunicatio g. m. 44. Nauarr. cap. 27. num. 12. 1. Sayrus lib. 3. thesauri, cap. 34. num. 13. Suar. disp. 23. sect. 4. num. 13. Fillucius tract. 14. cap. 4. quæst. 8. num. 60. Bonac. 1. 3. de censur. disp. 2. quæst. 2. punct. 36. num. 3. Neque opus est iudicem Ecclesiasticum esse, nam sitis Ecclesiasticus siue secularis sit, huic excommunicationi locus est, quia Textus generaliter de quolibet iudice loquitur, & in vtriusque accessu æquale periculum, & indecentia intercedit, & forte grauius in accessu iudicis secularis. Pontifex autem potestatem habet leges ferendi, quæ rectæ secularium morum institutioni conuenientes iudicantur. Sicut tradit Syluest. Nauarr. Sayrus, Suar, Bonac. Filluc. loc. cit. Tolet. lib. 1. cap. 38. num. 10.

Nona excommunicatio fertur in c. hoc. consultissimo de rebus Ecclesiæ non alienandis in 6. aduersus laicos compellentes perlonas Ecclesiasticas ad submitteuda bona Ecclesiæ laicis, & contra laicos ratione dictæ submissionis aliqua bona usurpantes. Primo namque inquit Gregor. Laici qui Praelatos, seu Capitula Ecclesiarum, vel alias personas Ecclesiasticas ad submissiones Ecclesiarum, seu ipsarum bonorum, vel iurium immobilium laicis faciendam compulerint ipso facto sine excommunicationis sententia innotati. Censentur autem laici compellere Ecclesiasticos, si metu, vel importunis precibus suadeant ad prædictam submissionem. Submissionem verò præstare Ecclesiastici debent vel recognoscere sed à laicis Ecclesiæ accepisse, & ab illis tanquam à superioribus tenere, vel constituendo laicos patronos, & defensores Ecclesiarum, vel bonorū, vel eis bona immobilia; & iura submitteudo, seu concedendo ad longum tempus absque licentia capituli, & Sedis Apostolicæ, & in casibus à iure non permittis. Notandum est, vt locus censuræ sit prædictam submissionem ad longum tempus faciendam esse, quod arbitrio iudicis definiendum relinquitur. Communiter autem Doctores assentiunt decennium necessarium esse. Item debet esse bonorum immobilium, & iurium, quia sic cauetur in Textu. Additurque à Pontifice decretum irritans omnium contractuum, quos absque consensu capituli, & licentia Sedis, Apostolicæ contrigerit celebrari, ita vt quidquid ex eis sequutum fuerit adeb viribus careat, vt nec vnus aliquod tribuant, nec præscribendi etiam causam parent.

Secundo excommunicat Pontifex ipsos laicos qui de consensu capituli, & licentia Sedis Apostolicæ aliqua bona, vel iura ex Ecclesiæ accepierint ultra ea quæ sibi permilla fuerint, si post monitionem ab huiusmodi usurpatione non desisterint, restitutionem faciendo. Monitio autem nisi casus vigeat trina esse debet, quia plerumque sic intelligitur, cum aliud non cauetur. cap. de illicita, 24. qu. 3. & cap. sacro de sententia excommunicat. & in his Doctores communiter conueniunt, vt videre est in Syluestro verbo Excommunicatio g. num. 44. Tabiena eodem casu 34. Caietan. cap. 13. Nauarr. cap. 27. num. 12. 5. Tolet. lib. 1. c. 38. n. 12. Sayrus lib. 3. thesauri, cap. 34. num. 13. Suar. disp. 23. sect. 4. num. 18. Bonac. disp. 2. qu. 2. p. 10.

Decima sumitur ex cap. vnico de Religiosis domibus in 6. 10 vbi Gregor. X. excommunicat Religiosos paupertatem in communi professentes, qui aliquem ad eorum professionem de nouo admitterent, vel nouam domum acquirerent, vel acquisitam alienarent absque Sedis Apostolicæ licentia. Hæc excommunicatio nullius est iam effectus, siquidem non comprehendit quatuor Ordines Mendicantes videlicet Prædicatorum Minorum, S. Augustini, & Carmelitarum, quæ ob euidenem Ecclesiæ vtilitatem in prædicto Textu excipiuntur, neque etiam comprehendunt Ordines, qui post Gregor. X. à Sede Apostolica confirmati sunt cum amplissimis privilegijs huic dispositioni derogantibus. Præterquam quod hæc excommunicatio censetur lata aduersus quandam religionem, quæ iam non extat, ad quam videtur alludere Extrauagans Ioann. XXII. sancta, de Religiosis domibus, sicut tradit Tolet. lib. 1. cap. 38. num. 13. Suar. disp. 23. sect. 4. num. 20. Fillucius tract. 14. cap. 8. num. 32. Bonacina disp. 1. q. 8. punct. 1. num. 4. Moneat tamen prædicti Doctores Tolet. Suar. Fillucius, Bonac. & Sayrus lib. 3. thesauri, cap. 34. num. 5. prohi

prohibitioni factæ de nouo Ordine instituendo, vel nouo Religionis non instituta, nec confirmata habuit assumendo excommunicationem non annexi. Cui prohibitioni non obest quod singulare Eremitæ habitum assumas, vt frequenter plures in figuram humilitatis, vel penitentia assumerent solent, quia non intendis nouum Ordinem instituire, nec noue Religionis habitum indui, vt bene obseruauit Bonac. dicta disp. 2. quæst. 8. p. 1. in fine.

11 Vndecima excommunicatio continetur in c. *quamquam de Cens. lib. 6.* aduersus eos qui per se, vel alios nomine proprio, vel alieno exigunt, seu exoroquent ab Ecclesiasticis personis pedagogium, guidagiũ, vel simile tributum pro personis ipsis, aut rebus propriis, quæ non transmittunt causa negotiationis, & ad illa perloluenda compellant. Hæc excommunicatio continetur cum excommunicatione lata in Bulla Cœnæ, et in Bulla 18. idè quæ ibi explicata est. Differt autem ab illa excommunicatione tum in reservatione, tum in materia. Etenim hæc excommunicatio facta restitutione, & præstita satisfactione competenti à quolibet Sacerdote in peccata mortalia iurisdictionem habente tolli potest, secus excommunicatio Bullæ. In materia autem differt, quia hæc excommunicatio solum iniungitur exigentibus, seu compellentibus ad solutionem per se, vel alios, non autem imponentibus tributum, nisi ea impositio causa exactionis fuerit, cum tamen excommunicatio Bullæ afficiat imponentes. Deinde non afficit hæc excommunicatio recipientes tributum à sponte dantibus, bene tamen excommunicatio Bullæ. Præterea excommunicatio Bullæ lata est in exigentibus tributum Ecclesiasticis impositum, hæc autem non requirit Ecclesiasticis impositum esse tributum, satis enim est, quod tributum laicis impositum ab Ecclesiasticis exigatur, vt bene has omnes differentias notauit Bonacina t. 3. de censur. disp. 2. q. 2. p. 21. illa tamen grauior est differentia, quam altius ierendit Nauarr. cap. 27. num. 128. affirmans excommunicationem Bullæ latam esse contra exigentes tributa ab Ecclesiasticis personis ratione Ecclesiasticorum prouentuum; hæc uero constitutionem contra exigentes tributa ab Ecclesiasticis ratione transmissionis personarum, vel bonorum in alium locum, quod longè diuersum est. Verum hæc differentiam nullatenus probo, eo quod in Bulla Cœnæ expressè interdicta sit impositio cuiuslibet tributi personis Ecclesiasticis, aut eorum bonis.

12 Duodecima habetur in cap. *quoniam de immunit. Ecclesiasticorum, lib. 6.* aduersus impediētes iurisdictionem Ecclesiasticam, vel iudice illa utentes. Quæ excommunicatio explicata est, cum de excommunicationibus contentis in Bulla Cœnæ clausula. 13. & 14. habuimus sermonem.

13 Decimatercia continetur in cap. *ubi de immunit. Ecclesiasticorum, eodem lib. 6.* aduersus Iudices, seu dominos temporales, qui præcipiunt subditis suis, ne Prælati, aut Clerici, seu personis Ecclesiasticis quidquam vendant, aut emanent aliquid ab eisdem, neque ipsis bladum molant, coquant panem, aut alia communia obsequia exhibere præsumant. Circa quam excommunicationem aduerte si id præcipiatur per modum statuti, contineri sub excommunicatione Bullæ Cœnæ Domini cap. 15. vt ibidem explicui: at si per modum præcepti transcurrentis materia est tantum huius excommunicationis non reueratæ, vt bene aduertit Suarez disp. 23. sectio. 4. num. 25. Debet tamen præcipiens habere iurisdictionem & potestatem, & ex alia parte imperium uersari circa propria subditos. Quare si alius sibi non subiectis id præcipiat, aliquo modo non esset locus huic excommunicationi, quia non præstat actus per legem prohibitus; vt tradit Syluest. verbo *excommunicatio. q. num. 50.* Angel. eodem 7. cap. 26. Tolet. lib. 1. cap. 38. num. 17.

14 Decimaquarta excommunicatio habetur in c. 2. vt periculosa. *Ne Clerici, vel Monachi in 6.* aduersus religiosos habitum suæ Religionis temere dimittentes, vel ad studia sine debita licentia accedentes, & contra Doctores qui huiusmodi Religiosis habitu dimisso doceant. Inquit namque Bonif. VIII. *Vi periculosa Religiosis euagandis materia subtrahatur districte inuicemus, ne de cetero aliquis quancunque Religionem tacite, vel expressè professus in scholis, vel alibi temere habitum Religionis sua dimittat, neque accedat ad quauis studia literarum, nisi à suo Prælato cum consilio sui conuentus, vel maioris partis eiusdem sibi eundem ad studium licentia primitus sit concessa.* Si quis autem horum temerarius uiolator extiterit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto. Doctores autem, seu magistri qui Religiosis habitu suo dimisso leges, vel Physicam audientes scienter docere, aut in scholis suis præsumpserint retinere simili eo ipso sine sententia inaudari.

Hæc constitutio quatenus ad Religiosos spectat duplicem illis actionem interdicit. Prima est habitus suæ Religionis temeraria dimissio. De qua actione satis diximus tract. 16. de statu Religiosorum, cap. 4. p. 6. quibus omnibus ibi dictis consentit Bonac. t. 3. de censur. disp. 2. quæst. 8. p. 6. Secunda est accessus ad quæuis studia sine licentia Prælati de consilio sui conuentus: accessus inquam ad quæuis studia siue legum, siue

canonum, siue Theologiæ extra oppidum sui Monasterij, & extra Monasterium uiuendo, aliàs non esset propria uagatio, quæ præfenti constitutione interdicitur. Vt tradit Nauarr. cap. 27. num. 133. Tolet. lib. 1. cap. 38. num. 20. Suarez disp. 23. sect. 4. num. 35. Sayrus lib. 3. thesauri, cap. 33. num. 20. Sanch. lib. 6. decalogi, cap. 8. num. 75. & 76. Sanctarell. tract. de apostasia, cap. 2. num. 1. & 2. Bonac. t. 3. de censur. disp. 2. quæst. 8. punct. 8. num. 3. & seqq. Fillucius tract. 14. cap. 8. quæst. 4. num. 36. & alij.

Hanc licentiam quæcum Religiosus extra claustra commoraturus ad studia proficiscitur concedere debet Prælati illius cum consilio sui conuentus, seu maioris partis illius. Quod intelligendum est, quando Prælati maioris partis illius. Nam si hæc facultas à Generali, vel Provinciali concedatur qui proprie non sunt Prælati conuentus, sed provinciarum, & totius Religionis absque consilio conuentus concedi potest ex vi huius constitutionis. Nam Pontifex solum immediatè Prælati conuentus indicit obligationem requirendi conuentus consilium, ne absque maturo consilio eam facultatem exerceant, casu quo eam facultatem suis subditis concedere possunt. Vt rectè aduertit Nauarr. dicto cap. 27. num. 133. Sayrus cap. 33. num. 22. Suarez. sect. 4. num. 37. Sanch. cap. 8. num. 77. Bonac. disp. 2. quæst. 8. punct. 8. num. 8. Quod si Prælati conuentus dispensatis suæ Religionis constituitur omnibus facultatem non habet hanc licentiam concedendi, ex vi huius constitutionis eam concedere nequit; quia Pontifex non ampliat, sed potius restringere facultatem intendit, vt bene notat Suarez disp. 23. sect. 4. num. 37. Sanch. lib. 6. cap. 8. num. 77. Bonac. t. 3. de censur. disp. 2. quæst. 8. punct. 8. num. 7. Religiosum uero quæ ex vi huius facultatis inualida ad studia proficisceretur, existimat Suarez. dicta sect. 4. num. 37. hæc excommunicationem effugere, eo quod seruet formam litus textus ad studia accedens de licentia sui Prælati, & conuentus consilio. Sed rectius oppositum docuit Bonacina num. 9. quia licentia inualida non est licentia, nec præsumendum est uelle Pontificem fauere iniquo Prælati iurisdictionis uisui. Et idem existimo dicendum, et si Prælati conuentus potestatem aliàs haberet concedendi licentiam suis subditis habitandi extra claustra, nullo conuentus consilio requisito, si de facto tentaret suis subditis licentiam concedere eundem ad studia iret quos conuentus consilio, vel maioris illius partis; nulla esset talis licentia, vt pote cui deficit forma sub qua præscribitur concedenda, ac proinde non excularet religiosum à censura, vt colligitur ex Sanch. dicto t. 3. num. 87. Sanctarell. de apostasia, cap. 2. n. 3. Bonac. p. 8. m. 8.

Illud est certum Prælatum conuentus ad studia accedentem absque ulla licentia suorum superiorum in hanc excommunicationem non incidere, quia hæc solum afficit Religiosos suaditos prælati illius conuentus à quo recedunt. Vt aduertit Nauarr. cap. 27. num. 133. Suarez. disp. 23. sect. 4. num. 48. Sayrus lib. 3. thesauri, cap. 33. num. 21. Sanch. lib. 6. in decalog. cap. 8. n. 85. Sanctarell. de apostasia, cap. 2. num. 7. Bonac. disp. 2. q. 8. p. 6. num. 14.

Quatenus uero hæc constitutio spectat Doctores, & magistros, illis prohibet sub pœna excommunicationis, ne Religiosos habitu suo dimisso leges, vel physicam audientes scienter doceant, vel in scholis suis præsumant retinere. Nominè Doctores existimat Suarez. disp. 23. sect. 4. num. 39. & 40. Bonac. disp. 2. q. 2. punct. 32. in fine, significari eum qui lauro doctoratus insignitus est, tametsi non doceat; quia ci tantum nomen Doctores communiter applicatur. Nominè autem Magistri, intelligi actum docentem. Ducuntur ad hæc explicitationem sustinendam, quia textus uirum dictione diffusius, Doctores siue magistri. Sed rectius Glossa præfenti, uerbo retinere, Nauarr. c. 29. num. 134. Sanch. lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 96. existimat idem utroque nominè significari, nomenque Magistri appositum esse ad declarandum Doctores nomen, prælatumque hunc sensum: docentes siue sint insigniti doctoratus laureo, siue simplices magistri si Religiosos habitu dimisso audientes legem, vel physicam doceant; excommunicatione innotantur. Mouer ad hæc explicitationem sustinendam, quia præfenti constitutione cauere Pontifex intendit, ne Religiosi studio scientiarum prohibitarum vacantes doceantur, ad cuius finem nihil refert alique Doctores laureo decoratum esse, nisi Doctores manus exerceant. Ergo solum docentes sub hac constitutione intelliguntur. Præterea qui actu magister non est, nec doceret, nec retinere in suis scholis religiosum potest, quia non de retentione in materialibus scholis Textus loquitur, ut per se patet, sed de retentione formali, scilicet in publicis lectionibus. Deinde hæc constitutio pœnalis est. Ergo non debet extendi, sed restringi Tandem quia communiter Doctores, Glossa in præfenti. Richard. 4. d. 18. q. 5. art. 1. Paludani. quæst. 3. art. 3. §. secundus. Angel. verbo *excommunicatio. casu 27.* Syluest. eodem q. n. 16. Tabiena. c. casu 23. Caietan. cap. 61. Sayrus lib. 3. cap. 35. num. 5. Tolet. lib. 1. cap. 38. num. 21. & alij solius Doctores nominis nominerunt, nullam inter Doctorem, & Magistrum distinctionem agnoscentes.

Hi erod Magistri, seu Doctores vt hanc excommunicacionem incurant, religiosos Leges, vel physican habim dimisso audientes scienter docere debent, vel in scholis retinere. Is autem dicitur scienter docere praedictos Religiosos, qui nulla probabili ignorantia laborat, eos veros Religiosos esse habet, quae dimisso lectioni legum, vel Physica assilire, vt bene Caeteran. in presenti, verbo excommunicatio, cap. 6. Navarr. cap. 27. num. 13. Suarez. disput. 2. sect. 4. num. 39. Fillucius, tract. 14. cap. 4. q. 1. num. 63. Bonac. disp. 2. q. 2. p. 3. 2. num. 1. In scholis vero retinere religiosos Magistri censentur, si sibi assistentes defendant, aut aliquo modo positivo concurrant, ne ab illis lectionibus audiendis desistant, vt omnes Doctores tradunt. Quinimo existimo ex eo solum, quod Magister scholae permittit suae lectioni adesse religiosum potentem eum expellere, censendum esse retinere, sicuti censetur parentis familiaris hospitem in sua domo commorantem retinere, si eum non expelleret, cum posset, quia Magister scholae us & potestatem habet admittendi, vel expellendi Auditores alium gymnasium accedentes, prout sibi rationabiliter visum fuerit. Quod a fortiori procedit in rectore totius vniuersitatis, vt potest iurisdictionem in foro externo habentem vt docent Sanchez. lib. 6. in decalog. cap. 8. numero 97. Bonac. r. 3. disp. 2. quest. 2. punct. 12. num. 6. nec dissentit Suarez. de censur. disp. 2. sect. 4. num. 41. Consulto dixi ad suum gymnasium, nam si extra Religiosi audiunt, non esset censendum Magister eos docere, quia ea est facta ut auditio, & praeter docentis intentionem, & forte non valentis impedire: Vt tradit in presenti Glossa, Ioan. Andreas & alij. Saui. h. lib. 6. cap. 8. num. 95. Bonac. disp. 2. q. 2. p. 3. 2. num. 9. Quod si religiosus noluerit a lectione exire, existimat Suarez. de censur. disp. 2. sect. 4. num. 40. Sanchez. lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 98. non posse Magistrum vlla vi illata Religiosum expellere, quia id solum potestati publicae, & iurisdictionem in foro externo habenti conceditur. Sed rectus oppositum iudicauit Glossa in presenti verbo retinere, & tradit expressè Syluest. verbo excommunicatio, casu 26 p. 3. num. 57. Tabiena s. casu 23. q. 4. Bonac. num. 10. posse inquam Magistrum vi moderata eum expellere, quia textus prohibens illius retentionem in scholasticitate concedit facultatem illum vi moderata expellendi: quod sic probat. Praefato Religioso interdicitur est aditus in scholis, Magistro autem concessa est illarum tutio, & defensio. Ergo Religiosus illuc ingrediens scholis, Magistro, aliusque adnotibus iniuriam irrogat, potest ergo Magister cui illius loci cura incumbit eam iniuriam propullare, atque adeo eum vi moderata expellere, quia illa non est censenda violentia, sed defensio. Sicuti si contra voluntatem patris familiaris illius domum intraret, nec mouitus exire velles, posset per vim moderatam te expellere. Neque obinde in censuram Canonis si quis suadente. 17. q. 4. incidet, vt indicat Glossa, verbo retinere, quia illa non est violenta, sed iniusta manuum in religiosum iniectio, sed iusta, & rationi conformis.

Verum casu quo Religiosus monitus exire nollet, neque expelli absque scaudalo, grauique periculo posset, censet Glossa dicto cap. vt periculosus, verbo retinere. Bonac. tom. 3. de censur. disp. 2. q. 2. punct. 32. num. 10. lectionem dimittendam esse, sicuti dimittitur sacrificium inchoatum, cum excommunicatus vitandus exire non vult, idem namque sacerdos sacrificium dimittit teneat, quia ei interdicitur communicatio cum vitando excommunicato: Magistro interdicitur est communicatio in Doctrina cum praefato religioso. Ergo debet a doctrina cessare. Nihilominus Suarez. disp. 2. sect. 4. num. 40. Sanchez. lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 98. Fillucius tract. 14. cap. 4. q. 1. num. 63. censent satis probabiliter non esse obligatum Magistrum a lectione desistere, ne alij Auditores damnatum patiantur. Neque censendum est Magister eo casu religiosum docere, cum suam doctrinam publice traditam ad ipsam non referat, potius eum censendus religiosus est furru eam excipere, quam Magistrum eam illi tradere, in quo est latum discrimen a sacrificio, nam sacerdos cum nomine populi, & maxime circumstantium sacrificium offerat, nequit separare a sacrificio communicationem cum circumstantibus. In praesenti autem ex sola intentione docentis separari communicatio doctrinae potest.

Decimaquinta excommunicatio continetur in capite quicunque de haereticis in 6. aduersus eos qui scienter praesumunt sepelire haereticos, & eorum defensores. Nam Alexander. IV. inquit. Quicunque haereticos, credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum scienter praesumpserint Ecclesiastica tradere sepultura, vtque ad satisfactionem idoneam excommunicacionis sententia se nouerint subiacere. Neque absolutiois beneficium mereantur, nisi propriis manibus publice extulerint, & praesentem huiusmodi corpora damnatorum, & locus ille perpetua careat sepultura.

Ad incurrendam hanc excommunicacionem, opus est vt sepelians haereticos, eorumque fautores, receptatores, & defensores sciat in eo crimine delisse, prohibitoriumque sibi esse illud munus circa eorum corpora exercere, qua scientia

Ferh. de Castro. Sum. Mor. Pars V. 1

non obstante praesumat ea corpora Ecclesiastica sepelire tradere, id est, in loco sacro sepelire. Sepelire autem censetur, si propriis manibus terrae mandet, non autem si corpus comiteretur. Quinimo satis probabile est solum propriis manibus sepelientem hac censura ligari, non autem mandantem, consulentem, aut moraliter concurrentem; quia censura lata contra facientes, extendi non debet vitra eos qui physice, & realiter opus praestant. Et forte ob hanc causam praecipit Pontifex, ne absoluator delinquens quouque propriis manibus extumeret corpus sepulchrum, vt in ea ratione in qua deliquit poenas luat. Sic in praesenti aliis relatis docet Bonac. r. 3. de censur. disp. 2. q. 2. p. 30. num. 6. Dixi satis probabile esse, eo quod censam in hoc casu esse probabiliter censuram ad mandantes extendi. Nam quoties lex reddenda est inutilis nisi extensionem admittat extensio facienda est, vt latè probauit tract. de legibus, vbi de interpretatione: at nisi hac lex ad mandantes excideretur ferè inutilis esset; eo quod propriis manibus sepelientes plerumque rudes sunt, & infirmo notae, idèoque tum ratione ignorantiae censuræ, tum ratione mandati suorum dominorum cui iram effugerent, ergo hæc censura ad mandantes extendi debet, vt frequenter effectum habeat.

Sed an opus sit ad incurrendam hanc censuram vt haereticorum fautores, vel defensores denunciati sint nominatim; Non caret difficultate; eo quod post Extravaag. ad curandam, non teneamur vitare excommunicatum, qui manifestus clericus non fuerit, vel non fuerit nominatim denunciatus. Ob quam rationem existimat Bonac. tom. 3. de censur. disp. 2. quest. 2. punct. 30. huic excommunicacioni non esse locum, si haereticus denunciatus non sit: Sed oppositum alicui verius videbitur, quia hæc excommunicacio non ob communicationem cum haereticis quatenus fuit excommunicatus, sed quatenus haereticus fuit, & in haeresi decessit imponitur, ac proinde non est attendenda publicatio excommunicacionis, sed finalis in haeresi & manifesta impoenitentia. Nihilominus sententia Bonacinae placet ob dictam Extravaag. quæ eximit ab obligatione vitandi quemlibet non solum ob censuram, sed ob quamlibet sententiam a iure, vel ab homine. Absolutio vero ab hac censura praestanda non est, quouque deliquens corpus sepulchrum publice extumeret. Quod intelligendum est, si publice fuerit tumulatum, vt sic satisfactio delicto corresponsdeat. Secus vero si secrete tumulatum fuerit quia tunc secrete est exhumandum, vt bene aduertit Bonac. r. 3. disput. 2. quest. 2. punct. 30. num. 7. Et praeterea debet intelligi casu quo illius corpus ab alijs ossibus fidelium discerni possit, vt multis relatis aduertit Sayrus lib. 3. cap. 1. num. 6.

Additur vltimo, vt lotus, in quo praedictum corpus sepulchrum est perpetua careat sepultura, quod intelligendum est non de tota Ecclesia, sed de loco illo particulari, in quo corpus illud execrabile requieuit: vt bene aduertit Bonac. d. p. 30. in fine.

Decimasexta continetur in cap. vt inquisitionis, de Haereticis in 6. in defensionem sancti officij Inquisitionis. Primo namque excommunicantur gubernatores, potestates, ac domini temporales qui de aliquo crimine haereticis cognouerint, aut iudicium tulerint sine directè, sine indirectè. Secundo si detentis in carcere ob crimen haereticis audeant absque Episcopi, vel Inquisitoris licentia liberare. Tercio si sententiam latam ab Episcopo, vel Inquisitoribus non mandauerint executioni, sicuti sunt obligati. Quarto si directè, vel indirectè sententiam Episcopi, vel Inquisitoris impedire praesumpserint. Quinto si ausi fuerint se opponere praedicto Diocesano, vel Inquisitoribus in rebus ad fidem pertinentibus.

Circa hanc excommunicacionem aduertit eam Glossa, Ioan. Andreae, & alij in dicto cap. vt inquisitionis. Tolet. lib. 1. cap. 38. num. 21. Sayro lib. 3. cap. 34. num. 19. Navarro cap. 27. num. 135. Suarez. disp. 2. sect. 4. num. 44. Bonacina r. 3. de censur. disp. 2. q. 10. p. 8. n. 5. & alij, si Episcopus, & Inquisitor in eadem causa non conueniant superscedendum esse, nisi forte declaratum sit a Pontifice, aut supremo tribunal, cui sententia standum sit in casu discordiae. Secundo aduertit plures Doctores, Angel. verbo excommunicatio 7. casu 2. Syluest. eodem. casu 18. num. 58. Sayrus dicto lib. 3. cap. 34. num. 1. vers. quarto, & probabile reputat Tolet. dicto cap. 38. num. 2. afferre ad incurrendam hanc excommunicacionem opus esse, vt domini temporales animo impediendi Inquisitionis officium praedictas actiones praestent. Nam si ex odio, vindicta aliòve sine Inquisitionis ministro vexent, tamen inde officium Inquisitionis impediatur, non est locus huic excommunicacioni. Ratio esse potest, quia licet hæc actiones absolute prohibeantur, neque animus attendatur, at cum hæc prohibitio facta sit vt tribunal Inquisitionis defendatur, & promoueat, debent intelligi prohibita, quando ex intentione impediendi hunc finem nascuntur. Ceterum contrarium longe probabilius est, vt affirmat Tolet. loco relato. Suarez. disp. 2. sect. 4. numero 44. Fillucius tractat. 14. cap. 9. quest. 5. numero 159. Bonac. dicta disp. 2. q. 10. punct. 8. numero 10. quia lex

abfo

absolutè excommunicat prædictas actiones operantem absque restrictione huius, vel illius intentionis; parum enim refert quòd ex hac, vel illa intentione actiones procedant, si officium Inquisitionis impeditur, quod lex præcauere intendit. tem si opus esset moueri ex intentione impediendi Inquisitionis officium, id textus exprimeret, ac contrarium indicat, prohibens non solum directè, sed indirectè, quomodoouque impedimentum apponi. Tertio aduertit, si prædictæ actiones fiant animo fauendi hæreticis in excommunicationem Bullæ Cœnæ clausula 1. incurri. In vltima parte huius textus additur excommunicatio contra omnes cuiuscunque conditionis sint, qui in prædictis auxilium, consilium, vel fauorem præstiterint, statuiturque contra omnes generaliter si per annum in hac excommunicatione persistit animo oblatino, vt hæreticos puniendos esse. De qua excommunicatione *superius dixi, & tract. de fide*, vbi de suspitione hæresis.

17 Decima septima habetur in *cap. pro humani, 1. de Homicidio in 6.* aduersus eos qui per assassinum aliquem Christianum fecerint interfici, vel mandauerint; tamen mors non sequatur.

Nomine *assassini* existimat Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 34. num. 21.* intelligi qui pecunia inductus officium assumit aliquem interficiendi. Quod si ita ellet, huic excommunicationi sæpè esset locus, cum plures vt securitatem habeat, homicidas cõducunt ad inimicum interficiendum. Casu autè quo sic esset hæc excommunicatio intelligenda, in illam incurrit faciens interfici Christianum Catholicum non hæreticum per assassinos, vel de interfectione mandatum præstans, tamen si ex eo mandato forsitan mors non sequatur, vt in textu dicitur. Item in eam excommunicationem incidit qui prædictos assassinos receperit, defenderit, vel occultauerit. Quod intelligendum est postquam mortem perpetrauerint, vel mandatum acceperint de ea perpetranda. Nam si mandans ob solum mandatum huic excommunicationi subiicitur, receptor, vel defensor mandatarij eidem subiici debet. Verum longè probabilius existimo solos quosdam infideles Principibus Christianis subiectos, & hoc crudele officium homines interficiendi assumentes nomine Assassinatorum intelligi; vt manifestè indicant illa verba Textus: Ab eorumdem Assassinatorum domino imperare, & illa tanquam Christianæ religionis æmulus, &c. Neque verisimile est Pontificem ipsos assassinos ab excommunicatione liberatum, si excommunicationi subiici possent. Atque ita docent in præfenti Nauart. *cap. 27. num. 136.* Toler. *lib. 1. cap. 38. n. 2.* Couarr. *lib. 2. var. cap. 20. num. 9.* Suar. *disp. 23. sect. 4. n. 47.* Filliucius *tract. 1. cap. 4. quaest. 10. n. 63.* Bonac. *t. 4. de censur. disp. 2. q. 2. p. 33. num. 2.*

18 Decima octaua continetur in *cap. vsurarium, de vsuris, lib. 6.* aduersus clericos vsurariis alienigenis domus locantes, aut alio titulo concedentes. Primo Gregor. X. prohibet manifestis vsurariis alienigenis domus locare, aut alio titulo concedere ad fœnus exercendum. Secundo permittit in terris suis domus conductas habere, aut alias habitare. Tertio intra tres menses à terris suis expelli. Personis Ecclesiasticis, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis penam suspensionis indicit: horum inferioribus si singulares personæ fuerint, excommunicationis sententiam imponit; collegium, seu aliam vniuersitatem interdico subiicit. Laici verò per suos Ordinarios sunt compescendi.

Prima actio, ob quam hæc excommunicatio, suspensio, vel interdico imponitur, est domum locare, aut alio titulo scilicet commodato, deposito, donatione, venditione concedere vsurariis alienigenis ad fœnus exercendum. Non enim quibuscunque vsurariis manifestis prohibetur sub excommunicatione domum conducere ad fœnus exercendum, sed solum vsurariis alienigenis, neque quælibet conductio domus prohibetur, sed solum conductio facta ad prædictum finem fœnoris exercendi; vt ex communi tradit Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 31. n. 20.* Suar. *disp. 31. sect. 5. num. 14.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. q. 4. punct. 9. num. 5.* Toler. *lib. 1. cap. 38. numero 26.* Alienigenæ vocantur qui neque ipsi, neque eorum parentes in eo dominio nati sunt, vt constat ex *leg. qui ex vico, leg. assumptio, §. filius, ff. ad municipalem.* Quod si roges, qua de causa alienigenis vsurariis hæc domus concessio prohibetur, non autem indigenis; ea est: quia difficillius indigenæ fœnus inter suos exercere ob naturalem pudorem, & verecundiam.

Secunda actio est permittit prædictos vsurarios in terris suis habitare. Tertia intra tres menses eos non expellere. Alicui videbitur vnam ex his actionibus subiectuè apponi; nam qui permittit eo ipso non expellit, & qui non expellit eo ipso permittit, & consequenter spatium trium mensium tam ad permissionem quam non expulsionem esse extendendum. Sed longè verius est vtramque actionem esse distinctam, & vt talem in Textu appositam esse, spatiumque trium mensium solum pro non expulsionem fuisse assignatum, etenim actio permissionis spectat primum vsu-

rarij ingressum, quem si dominus terra scienter permittat, eo ipso absque vlla mora in excommunicationem incidit. Quod si absque illius notitia vsurarius fuit ingressus, ibique habitat, obligatus est non statim, sed intra tres menses illum expellere.

Hæc duæ actiones comprehendere tantum possunt personæ Ecclesiasticæ, quæ in illis terris, vbi vsurarij fœnus exercent dominium habuerint; quia solum hæc potestatem habent prædictos vsurarios expellendi, & constat ex illis verbis Textus in *terra vsus*, & notatur ex communi sententia Sayrus *libro 3. cap. 31. numero 13.* Bonacina *disputat. 2. quaest. 4. p. 9. numero 6.*

Quod si contingat vsurarium alienigenam non esse alienigenam respectu domini, sed solum respectu illius terræ in qua fœnus exercet, existimat Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. q. 4. punct. 9. num. 10.* non comprehendit sub hac constitutione, quia solum comprehenduntur vsurarij qui non sunt oriundi de terris dominorum. Sed verius est oppositum, vt inuidat Sayrus *libro 3. thesauri, cap. 32. num. 14.* quia textus absolute prohibet vsurariis alienigenis domus locare, & aut ibidem habitare permittit. At oriundus ex regno diuerso, vt ex Neapoli, Flandria; verè est alienigena in Hispania; tamen eidem Regi subiectus, sub dicta constitutione comprehenditur. Neque obest quòd non sit expellendus ex omnibus terris huius Regis, si ex aliqua illius terra oriundus exiit: satis enim est quòd expellatur ex omnibus terris, quarum comparatione ipse vsurarius fuerit alienigena.

Ad extremum placet aduertere quòd tradit Leonard. Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 2. dub. 6. in fine.* nempe multis in locis non esse hæc prohibitio receptam, sed passim vsurarios alienigenas maxime Iudeos permitti videtur, & non contradicentibus Episcopis.

Decimanoa continetur *cap. vnico de iniuriis in 6.* aduersus concedentes repræsentationes contra personas Ecclesiasticas, vel concessas in laicos ad Ecclesiasticos extendentes. Subiicit namque Gregor. X. excommunicationi singulas personas, & vniuersitatem interdico, si contra personas Ecclesiasticas repræsentationes, seu pignoraciones concedant, seu concessas executioni mandent, aut aliquo modo extendant, nisi præsumptionem huiusmodi reuocauerint ad concessionis, vel extensionis tempore infra mensem quis reuocauerit concessionem, & exequens executionem damnum illatum reparando huic excommunicationi non est locus. Solum est dubium, si reuocatio concessionis faciendâ est re integra, id est antequam executioni mandetur, vt hæc censura videtur. Negat id esse necessarium Suar. *disp. 23. sect. 3. n. 40.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. q. 2. p. 22. n. 24.* quia nulla est causa, ob quam constitutio pœnalis restringi debet, hæc autem constitutio assignat terminum mensis ad incurrendam censuram absque conditione, an res integra sit, vel non? Ergo non est eius dispositio restringenda. Nihilominus contrarium mihi verius videtur cum Glossa, Geminiano, Franco in præfenti, Syuelto verbo *excommunicatio 9. num. 63.* Toler. *lib. 1. cap. 38. num. 27.* Moncor, quia concessio politica executione reuocari non potest, vt potè quæ habuit suum effectum, tamen damnum ex ea sequutum possit reparari. Secus est in executione, quæ restitutionem pignoracionis, seu rei ablata in suum pristinum statum reuocatur. Ergo cum concessionis conceditur terminus mensis ad reuocationem, subintelligendus est pro concessionis executioni non mandatas; quia huic tantum reuocatio aptari potest, non verò concessioni iam executæ.

Repræsentatæ vocantur contra ratione debiti ab vna persona contracti, aut iniuriæ illatae alteri tertia persona in se, vel in suis bonis grauatæ, & obligatur satisfacionem pro alia exhibere, etiam si aliàs non tenetur. Quod aliquando licitum esse potest circa personas seculares auctoritate legitima præstitum, secus circa Ecclesiasticas personas, nisi ex speciali licentia Pontificis.

Vigesima excommunicatio habetur in *cap. felix de Excois in 6.* aduersus Principes, aliosque dominos temporales & iudices non obseruantes ea quæ ibidem præscribantur, contra hostiles inuafores Cardinalium, de qua excommunicatione late dictum est in explicatione Bullæ Cœnæ, clausula 11.

PUNCTVM XXXIV.

Expenduntur excommunicationes late ipso iure, & non referuatæ contentæ in libris Clementinarum.

- 1 Refertur prima excommunicatio aduersus impediens sequestrationem ab Ordinario factam, de beneficio super quod lata est sententia definitiua à Sede Apostolica contra possessorem illius non triennalem.
- 2 Secunda aduersus eos qui mortuos tempore interdico sepeliunt, vel excommunicatos, aut vsurarios.